

LA POBLACIÓ, UN BÉ ESCÀS

La frontera del 2010

Ara mateix no arribem, tots plegats, als deu milions. D'ací a vint-i-cinc anys, segurament, seguirem sent els mateixos, però més vells i de tots els colors.

Ramon Aymerich

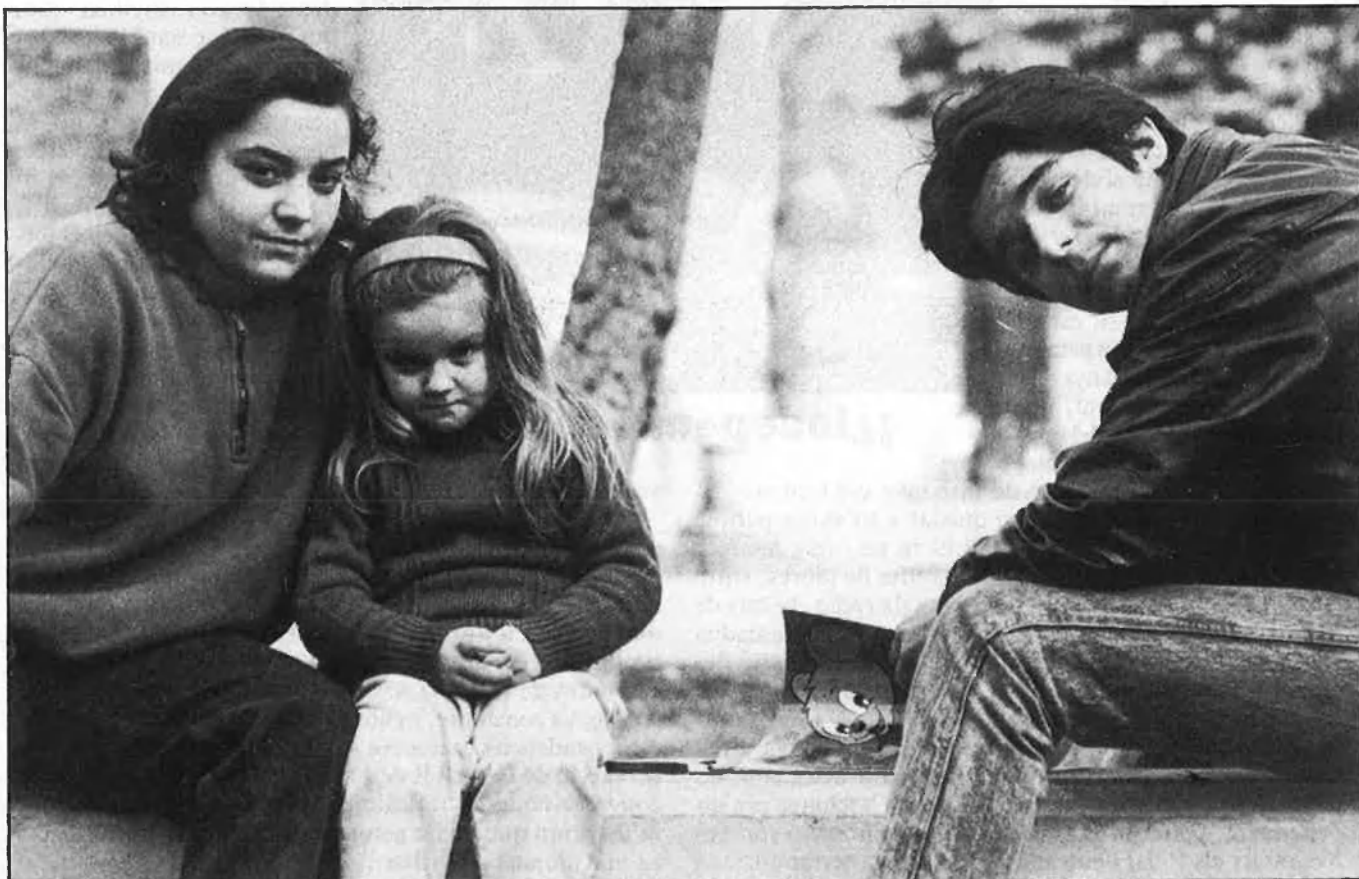
El 1979, Anna Maria Cabré —actual directora del Centre d'Estudis Demogràfics— treballava en un projecte de la Fundació Bofill sobre la Catalunya del 2000. «Ho feia amb dades del 1976 i ja preveia que la natalitat podia baixar; però vaig fer una ullada a les dades provisionals del 1977-1978. Vaig veure que allò que jo vaticinava per al futur ja s'estava produint». Va ser el primer senyal d'alerta. S'encetà la polèmica i l'autora va tenir problemes per fer creure el que les estadístiques cantaven. Ara, nou anys després, el CEM ha fet públic un altre treball segons el qual cal esperar una revifalla de la natalitat. «Està tan assumit per la premsa i l'opinió pública

que la natalitat ha de baixar, que costa de fer creure el contrari». Els ritmes de la caiguda de la natalitat han estat diferents en el conjunt de l'estat. A Catalunya s'enfonsa pels volts del 1976, al País Valencià ho fa el 1980. Finalment, les estadístiques han cedit els seus resultats a la premsa i aquesta ha fet la resta.

¿Quina cara farem el 2010? Les previsions són arriscades, però els primers indicis els tenim ja a mà. Hi haurà més vells que no pas ara, això sembla fàcil d'imaginar. Però que ningú no esperi arribar a l'edat de Matusalem: amb prou feines passarem dels vuitanta i a sobre, treballarem fins tard. La baixa de la mortalitat s'ha aturat al món occidental després de tres segles d'avanços. ¿Les raons? Tota una colla de malalties —qualificades de dege-

neratives— que tenen molt a veure amb l'entorn degradat i el ritme de vida que ens ha tocat viure: cardiovasculars, tumors, etc. En darrer terme, ¿quins seran els morts no comptabilitzats per accidents com els de Txernòbil, o per la drogaadició tabàquica i alcohòlica? ¿O per intoxicacions no previstes però que treuen el cap cada dos per tres a la premsa? Pot semblar un absurd, però les coses aniran per aquí.

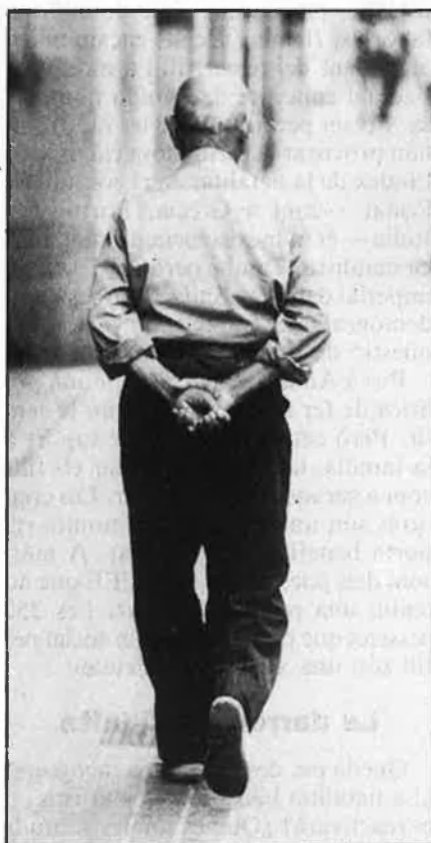
En tot cas, costarem més de mantenir i el país haurà de fer front a una tasca assistencial que s'endevina feixuga. Una sisena part de la població activa pot acabar treballant en aquest tipus de feines. Això, és clar, si es vol mantenir l'assistència en uns nivells decents. Podrien fer-ho els mestres... però és difícil que es puguin plantejar un reciclatge tan accelerat. I és que per al col·lectiu d'ensenyants, com per a totes aquelles professions relacionades amb la formació de joves i infants, s'acosten hores ben galdoses, si no han començat ja. Viurem més a la ciutat que no pas al camp —la degradació de l'Alt Pirineu o del Maestrat—. Però no per voluntat dels pagesos. Celebracions com les dels solters del Pallars o del

Hi ha un descens de la natalitat que en els pròxims anys pot esdevenir augment.

«Quina cara farem el 2010? Amb tota seguretat les noves generacions hauran de carregar amb més vells.»

Solsonès, a banda de molestar les feministes, semblen indicar que els he-reus solitaris han decidit que «la ciu-dad no es para mi» i pensen seguir fent vida al camp. Fins on els sigui possible.

Vells, nous emigrants

Un dels elements que més distorsio-nen tota previsió demogràfica són les migracions. Els Països Catalans han estat històrics receptors d'immigrants. Ara, les coses semblen anar per un al-tre cantó. En una recent enquesta el-aborada per la Junta de Andalucía s'afirmava que el 20% dels andalusos que viuen a Catalunya estan disposats a tornar al seu país d'origen. Si ens arriquem a extrapolar aquests resul-tats a la totalitat dels Països Catalans, podem imaginar que seran uns tres-cents mil els andalusos amb voluntat de tornar al seu país.

Aquesta tendència seria reforçada per l'actual política de la Junta de des-tinar part del seu pressupost a projec-tes econòmics que facilitin aquest re-torn. Els especialistes, per la seva banda, ratifiquen aquesta impressió. Anna Maria Cabré explica que «no te-nim xifres, però podem preveure que aquesta emigració continuï en els prò-

xims anys. De moment, estem assistint a la marxa de gent per motius econò-mics, per la crisi. Però hem de pensar que els immigrants són gent que té un projecte de retorn al seu lloc d'origen, ja sigui sentimental, psicològic o eco-nòmic. I que pensen realitzar-lo a la ju-bilació. Serà un flux de retorns que en-cara no ha començat i que s'estendrà ben bé fins els primers anys del pròxim segle».

Per contra, si a llarg terme la pre-sència de treballadors no europeus serà cada volta més freqüent en aquell tipus de treballs que els d'ací no volen fer, d'ací al 2.000 no s'espera cap im-migració significativa. O potser només una, discreta, però continuada: En pocs anys, tant les Illes com el País Va-lencià poden convertir-se en l'escenari de la jubilació daurada de molts pen-sionistes europeus i japonesos —aquests darrers tenen ja en cartera tres o quatre projectes de ciutats recreatives—. El clima mana en aquests casos i no és cosa de contra-riar els metges. Si fins ara no n'han arribat més —expliquen— és perquè les condicions sanitàries del país no sem-blaven massa adequades per atendre aquest contingent.

Cap a una política natalista

En aquest context de relativa calma —i per tant d'envelliment— no es fa estrany que les polítiques natalistes aixequin el vol. I si el partit del govern a Madrid —que compta en les seves fi-les amb demògrafs com Eugenio Bur-riel o Joaquín Leguina— es mostra re-ticent a endegar-la, Minoria Catalana sembla disposada a presentar una pro-posició de llei. El projecte, que sorgeix

Anna Maria Cabré, demògrafa

d'UDC, preveu una sèrie de millores laborals, fiscals i socials encaminades al foment del tercer fill i a modificar l'actual concepte de família nombrosa. Potser perquè una de les raons que han provocat la vertiginosa caiguda de l'índex de la natalitat en el conjunt de l'estat —com a Grècia, Portugal o Itàlia— és la inexistència d'una política natalista. També perquè l'Espanya imperial dels «cuarenta millones» dels demògrafs del franquisme va ser més qüestió de retòrica que no de fets.

Per a Anna Maria Cabré, «una política de fer fills sense més, no té sentit. Però cal una política de suport a la família, no tant a fomentar els fills com a garantir-ne el benestar. Les criatures són una inversió que només reporta beneficis a la societat. A més, som dels pocs països de la CEE que no tenim una política familiar. Les 250 pessetes que paga la seguretat social per fill són una xifra ben ridícula».

La darrera incògnita

Queda per desvetllar una incògnita. ¿La natalitat baixarà com s'afirma, o es reactivarà? ¿Quines són les actituds de les generacions més joves pel que fa a un tema tan pelut com aquest? Per a Rafael Xambó, sociòleg, que ha realitzat un estudi sobre el comportament sexual dels joves, «no es pot pas preveure que hi hagi una revifalla a curt terme. És cert que hi ha un redescobriments dels «valors familiars», però no entesos a l'estil tradicional. La família s'entén més aviat com un refugi, una pensió assegurada. Penso que si hi hagués una reactivació econòmica, els joves tornarien a allunyar-se dels valors familiars». Xambó parla de la ge-

neració dels setanta, la més nombrosa i estudiada i de la qual anticipa que són —sexualment— més tolerants, encara que quedin petites ombres en temes com l'homosexualitat o el treball compartit.

Per a Anna Maria Cabré, les coses podrien ser diferents. Per a ella, la re-

vifalla es donarà ben aviat, si no s'età donant ja: «El que diem a l'informe és que hi ha una forta probabilitat que aquesta pugi. Perquè hi ha un enorme potencial de naixements. De parelles que tenen fills projectats i que no acaben de materialitzar-los. Entre el potencial i la realització falta un detonant, i aquest podria ser la reactivació econòmica. És evident que no tornarem a assolir taxes de natalitat com les dels primers setanta, eren anòmales. Però l'actual també ho és».

Per corroborar-ho, explica que «cada generació té un comportament diferent. Es pot dir que la gent que va néixer entre 1955 i 1960 es jubilarà amb molt poca herència. És la generació que li ha tocat viure la crisi, el canvi sobtat de valors, i és la responsable de la situació actual. Però cal esperar a veure què faran els que van néixer a principis dels setanta, el grup més nombros, i que el 1999 tindran al voltant dels vint-i-cinc anys. Poden haver canviat moltes coses i els seus valors poden ser uns altres».

El 2.010 serà l'hora dels nascuts en la dècada dels vuitanta. La generació menys nombrosa, la que, en darrer moment, tindrà la paraula. □

RAFAEL XAMBÓ, SOCIÒLEG

Una natalitat quasi europea

Rafael Xambó, sociòleg i sexòleg de la Universitat de València, considera que la natalitat és baixa al País Valencià, tot i que hi ha un fort impuls demogràfic a les comarques del sud.

E. R.

—¿Quines han estat les particularitats demogràfiques del País Valencià al llarg de la història?

—Una de les característiques més importants és que el procés de transició demogràfic comença més tard a causa de l'epidèmia de grip el 1918. Una epidèmia tan greu com les dels segles anteriors. En el cas valencià la mortalitat minva a partir de 1920, que és quan podem considerar que s'inicia el procés de transició demogràfica. Una segona fase comença entre 1955-60, quan la industrialització valenciana es caracteritza —a diferència de les ciutats europees— per un espectacular augment de la natalitat, que produirà l'anomenada «revolució demogràfica». Aquesta revolució arriba al 1980.

—¿És veritat que la natalitat valenciana s'ensorra el primer terç de segle molt abans que a la resta de l'estat? ¿Per què?

—Bé, crec que en aquell moment es va ensorrar a tots els Països Catalans abans que a la resta de l'estat, i no tan sols a València.

—La població valenciana té un grau d'envelliment de l'11,9 el 1986, molt per sota de la mitjana estatal. ¿Significa això que es tracta d'una població jove?

—Els anys 50 la població valenciana era de les més velles de l'estat, però els 60 es produeix el boom de la natalitat i això fa que la població esdevingui més jove. A més comencen a arribar immigrants principalment d'Andalusia i Aragó, gent jove que porten molts fills i unes pautes rurals que asseguren la reproducció.